

Abstract:

Democracy is the ultimate goal of all societies and political systems and the ideal state of management. The institutionalization of democratic values is an important platform for the development of good governance. Development, the attainment of social welfare, civil liberties, the reduction of class divisions, the institutionalization of civil rights and the alleviation of poverty all depend on the prevalence of democratic values. The main purpose of this study is to study the factors affecting the democratic values of citizens. The research method is quantitative meta-analysis (cm2). In order to perform meta-analysis, 26 researches between 2004 and 2004 were reviewed and 15 cases were selected as the final document. The results show that the tendency towards democratic values was higher among men, married people, 18 to 40 years old, upper class (high income level) and Persian people. The magnitude of the meta-analysis suggests that there is a significant relationship between political, psychological, economic and social factors with a tendency towards democratic values, and finally 0.291 explains and predicts its changes. According to the assumption of heterogeneity between studies, the adjustment effect of citizens is equal to 0.345, university students equal to 0.124 and education staff equal to 0.201 on democratic value and the overall effect of these moderating variables (mediating variable between independent and Dependent) is equal to 0.261.

Keywords: democratic values, social tolerance, political culture, ethnicity

بررسی ارتباط بین سرمایه اجتماعی و گرایش به ارتکاب جرائم خشونت آمیز در بین مردان شهر کرمانشاه

عمران پرنده^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۲/۹

اکبر وروائی^۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱/۱۸

قباد کاظمی^۳

چکیده

جرم پدیده ای است که در تمام جوامع گذشته و کنونی وجود داشته و دارد. با این وجود، دایمی و عمومی بودن به معنی یکسان و یک شکل بودن جرم در بین آنها نیست بلکه از جامعه ای به جامعه ی دیگر و از منطقه ای به منطقه ی دیگر و از زمانی به زمان دیگر تفاوت می کند. با توجه به اهمیت موضوع، پژوهش حاضر با استفاده از روش میدانی، تکنیک پیمایش، ابزار تحقیق پرسشنامه و استفاده از نرم افزارهای SPSS و Smart PLS، به دنبال بررسی ارتباط بین سرمایه اجتماعی و ارتکاب جرائم خشونت آمیز به عنوان هدف اصلی می باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر مردان ۱۸ سال به بالای شهر کرمانشاه می باشد که تعداد ۳۸۴ نفر از آنها با استفاده از فرمول کوکران به عنوان حجم نمونه مورد بررسی قرار گرفته شده است. نتایج تحقیق حاکی از آن است که بین میزان کل سرمایه اجتماعی ($P = -0/34$)، و ابعاد آن یعنی اعتماد اجتماعی ($P = -0/39$)، حمایت اجتماعی ($P = -0/30$)، تعامل اجتماعی ($P = -0/35$)، انسجام اجتماعی ($P = -0/32$) و آگاهی اجتماعی ($P = -0/23$) ارتباط مثبت و معنادار وجود دارد؛ بنابراین تمامی فرضیه های پژوهش تأیید می شوند. همچنین نتایج حاصل از مدل معادله ساختاری (Smart PLS) نیز نشان دادند که متغیر سرمایه اجتماعی در مجموع ۰/۵۳ از واریانس متغیر ارتکاب جرائم خشونت آمیز را تبیین می کند، با مدنظر قرار دادن مقادیر مربوط به حجم اثر شاخص ضریب تعیین این مقدار در حد متوسط ۰/۲۸ برآورد می شود.

کلیدواژگان: جرم، جرائم خشونت آمیز، سرمایه اجتماعی، مردان شهر کرمانشاه.

۱. دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم شناسی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران.

۲. استادیار گروه حقوق، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران (نویسنده مسئول).

۳. استادیار گروه حقوق، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران.

۱. مقدمه و بیان مسئله

جرم پدیده‌ای است که در تمام جوامع گذشته و کنونی وجود داشته و دارد. با این وجود، دایمی و عمومی بودن به معنی یکسان و یک شکل بودن جرم در بین آنها نیست بلکه از جامعه‌ای به جامعه‌ی دیگر و از منطقه‌ای به منطقه‌ی دیگر و از زمانی به زمان دیگر تفاوت می‌کند. افزایش بی‌رویه‌ی جرایم و کجروی‌های اجتماعی امروزه به یکی از مشکلات حاد در بیشتر شهرها تبدیل شده است و از مهمترین مسائلی است که اکثر جوامع به آن واکنش نشان می‌دهند. تغییرات اجتماعی اقتصادی هر چه بیشتر جوامع پیامدهای مثبت و منفی، هر دو را به همراه دارند اما پیامدهای منفی باری سنگین به دوش مسئولان هر جامعه می‌گذارند. یکی از جرایمی که امروزه بیشتر مدنظر قرار دارد جرائم خشونت آمیز می‌باشد. ارتکاب جرائم خشونت آمیز به عنوان نشانه‌های بارز در افراد بزهکار مطرح بوده است. این رویکرد در حال حاضر نمود بیشتری پیدا کرده است، به طوری که می‌توان گفت: در حال حاضر با توجه به قوانین کشورها و جهت‌گیری مطالعات، ارتکاب جرائم خشونت آمیز، از شاخصه‌های اصلی رفتار در افراد بزهکار می‌باشد. بدین ترتیب در حال حاضر ارتکاب جرائم دیگر در مقایسه با جرائم خشونت آمیز در اینگونه افراد از اهمیت کمتری برخوردارند. بر همین اساس ترس ناشی از خشونت و فراگیر شدن جرائم خشونت آمیز، باعث شده است توجه به این امر فوق العاده مهم و ضروری به نظر برسد و جرائم خطرناک نیز در نظر عموم مردم در قالب جرائم خشونت آمیز تجلی پیدا کند (موسوی فرد و دیگران، ۱۳۹۶: ۵ - ۴).

در دنیای امروز خشونت علی‌رغم مذموم بودن، به زندگی انسان‌ها راه یافته و به بخشی جدایی‌ناپذیر در زندگی تبدیل شده است به گونه‌ای که در ورزش، سینما، تلویزیون، موسیقی و حتی سرگرمی مردم نفوذ پیدا کرده است. ورزشکاران به جای مبارزه مردانه برای پیروزی به خشونت روی می‌آورند و اغلب این شیوه را به تماشاگران القا می‌کنند، گاهی اوقات سینماگران با فیلم‌های خشونت آمیز سعی در بهره‌برداری و فروش بیشتر دارند. وقتی در جامعه‌ای خشونت جانشین مذاکره شود آنگاه پرخاشگری چهره هولناک خود را آشکار می‌سازد، رعایت نکردن مقررات و قوانین ساده و غیرمهم و مجازات نکردن مرتکبان این گونه جرائم، بی‌قانونی را در جامعه رواج می‌دهد. چنانچه شهروندانی که شاهد جرائم توأم با خشونت باشند و ببینند آنهایی که عهده دار تعقیب مجرمان هستند، با بی‌اعتنایی به آن می‌نگرند، تحریک شده و کینه‌توزی و پرخاشگری در آنان افزایش می‌یابد (مردانیان دهکری، ۱۳۹۵: ۴۶).

جرم به ویژه از نوع خشونت آمیز آنگاه از برخی افراد سر می‌زند و پیامدهای آن نه صرفاً دامن خود آنها و قربانیانشان بلکه گریبان جامعه را نیز می‌گیرد و مشکلاتی از جمله احساس ناامنی و کاهش ضریب سلامت و شادابی اجتماعی را برای جامعه ایجاد می‌کند؛ بنابراین مسئله‌ای است که باید مورد توجه و بررسی قرار گیرد.

سرمایه اجتماعی امروزه اساساً از شروط لازم برای تحقق توسعه محسوب می‌شود. این مفهوم در حوزه‌های مختلف اقتصادی، سیاسی، مدیریتی و... اهمیت زیادی دارد. اقتصاد جدید برای سرمایه‌ی اجتماعی، تقاضای مداومی را به وجود آورده است. اینکه آیا برای برآوردن این تقاضا، ذخیره‌ی کافی وجود دارد یا نه، به عوامل گوناگونی بستگی دارد که بخشی از آن را مهارت، آموزش و تعاونی‌ها ایجاد می‌کنند. در این میان اعتماد به عنوان تأثیرگذارترین متغیر در روابط میان مردم، کارشناسان و مسئولین، در تأمین سرمایه اجتماعی اهمیت فراوانی دارد. موارد مطرح شده، ضرورت توجه به متغیرهای برانگیزاننده افزایش سرمایه اجتماعی را در فرآیند توانمندسازی و بهبود منابع و منافع اقتصادی سکونتگاه‌ها مشخص می‌کند (محمدی و ایمانی، ۱۳۹۷: ۲۵). اصطلاح سرمایه اجتماعی به سرمایه‌هایی مانند اعتماد اجتماعی، هنجارها و شبکه‌هایی که شهروندان بمنظور راه حل مسائل و مشکلات عمومی در نظر می‌گیرند، گفته می‌شود. به وسیله سرمایه اجتماعی درخور، روابط بین شهروندان بهبود پیدا کرده و آنها قادرند بدون ارتکاب خشونت و صرفاً به وسیله رابطه مناسب از ارتکاب خشونت ممانعت نمایند. بنابراین با

توجه به توضیحات داده شده بررسی رابطه سرمایه اجتماعی با ارتکاب جرم مسئله ای دارای اهمیت و قابل بررسی علمی است و لذا این تحقیق به دنبال پاسخ به این سؤال اصلی می باشد که آیا بین سرمایه اجتماعی با گرایش به ارتکاب جرائم خشونت آمیز در شهر کرمانشاه ارتباط وجود دارد؟

۲. پیشینه پژوهش

- باوندی (۱۳۹۹) پژوهشی را با عنوان «تحلیل عوامل جرم شناختی موثر بر خشونت در ارتکاب جرایم» به انجام رساندند. روش این مقاله، توصیفی- تحلیلی است. نتایج حاکی از آن است که از منظر جرم شناختی عوامل مختلفی از جمله عوامل فردی و زیستی و عوامل اجتماعی از جمله؛ مشکلات خانوادگی، فقر، اختلافات طبقاتی، بیکاری، حاشیه نشینی، آموزش و پرورش و رسانه میتواند در بروز خشونت در جامعه تاثیر داشته باشد

- پیرسرایی و دیگران (۱۳۹۷) پژوهشی را با عنوان «رابطه سرمایه اجتماعی با پیشگیری از جرم مورد مطالعه (شهر ملارد)» به انجام رساندند. تحقیق حاضر با هدف بررسی رابطه سرمایه اجتماعی با پیشگیری از جرم در شهرستان ملارد انجام گرفته است. مطالعه حاضر از نظر هدف کاربردی و براساس شیوه گردآوری داده‌ها توصیفی- همبستگی است. به منظور انجام دادن پژوهش، ۳۸۲ نفر به صورت تصادفی، به عنوان نمونه آماری انتخاب شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها دو شیوه آمار توصیفی و آمار استنباطی به کار گرفته شده است. نتایج نشان داد رابطه مستقیم بین سرمایه اجتماعی در شاکله تقویت نهادهای مردمی و مدنی در پیشگیری از جرم وجود دارد.

- موسوی فرد و دیگران (۱۳۹۶) تحقیقی را با عنوان «بررسی ارتکاب جرایم با تاکید بر جرایم خشونت آمیز» به انجام رساندند. در این تحقیق آمده است که چند در چند دهه اخیر که جرم شناسی های واکنش اجتماعی و جرم شناسی های عمل مجرمانه، مفهوم حالات و رفتارهای خشونت آمیز و اساس تدابیر و اصلاح و درمان را در مقابل با بزهکارانی که افکار و رفتارهای خشونت آمیز دارند به شدت مورد انتقاد قرار داده اند. تشدید کیفر و تجدید حیات خصوصیت ارباب انگیزی آن از محورهای مورد تاکید این جرم شناسی هاست. بسیاری از کشورها تحت تاثیر این تفکرات، مقررات سختی در قبال بزهکاران به ویژه، بزهکاران دارای رفتارهای خشونت آمیز وضع نمودند.

- بیگدلی و دیگران (۱۳۹۶) مطالعه ای با عنوان «جرم، خشونت و احساس امنیت در فضاهای عمومی شهر (خرده پارک)» به انجام رساندند. در این پژوهش آمده است که فضای عمومی شهر، صحنه نمایش زندگی روزمره مردم است و در تقابل با فضای زندگی خصوصی تعریف می شود. اهمیت فضای عمومی به دلیل نقشی است که در توسعه جامعه دموکراتیک بازی می کند به عبارتی چنانچه دسترسی برابر به عرصه عمومی برای همه جامعه فراهم شود، تهدید تمایز و جدایی اجتماعی کاهش میابد و تنوع فرهنگی شکل یافته، میتواند فضای عمومی را تبدیل به مکانی نماید که افراد و گروه های مختلف بتوانند در اجرای قوانین خود گزیده، مشارکت کنند. یکی از مهمترین عوامل تهدید کننده حضور مردم در خرده پارک ها، ترس از بزه دیده واقع شدن و یا مورد تعرض رفتارهای غیر مدنی و خشونت واقع شدن است.

- لشگری (۱۳۹۳) مطالعه ای را با عنوان «سرمایه اجتماعی و خشونت های خیابانی: بررسی تجربی رانندگان تاکسی و اتوبوس در شهر قزوین» به انجام رساند. در این پژوهش به بررسی تاثیر سرمایه اجتماعی و مولفه های آن بر خشونت های خیابانی در بین دو گروه رانندگان تاکسی و اتوبوس در بخش خدمات حمل و نقل عمومی شهر قزوین پرداخته شده است. نتایج پژوهش نشان دادند که افزایش سن، سرمایه اجتماعی و سابقه شغلی رانندگان در این پژوهش به افزایش خشونت ها منجر شده اند در حالی که شدت این روابط کم و فاقد تعمیم به جمعیت تحقیق بوده است.

- خواجه نوری و زارعی محمودآبادی (۱۳۹۵) پژوهشی را با عنوان «رابطه سرمایه اجتماعی و جرم جوانان مورد مطالعه: شهر یزد» به انجام رساندند. نتایج حاصل از تحلیل‌های تکنیک‌های دو متغیره نشان داده است که در رابطه با بروز رفتارهای مجرمانه تفاوت معناداری بین دو جنس وجود دارد. همچنین بین طبقات شغلی والدین به لحاظ بروز رفتار مجرمانه جوانان رابطه معناداری وجود دارد. نتایج حاصل از تکنیک رگرسیون چند متغیره نشان داد که ۵ متغیر رضایت و صمیمیت در محله، مشارکت در جلوگیری از وقوع جرم در محله، شبکه اجتماعی، اعتماد اجتماعی، تحصیلات پدر و تحصیلات مادر در مجموع توانسته‌اند ۳۲ درصد تغییرات رفتار مجرمانه جوانان را تبیین کنند.

- پائولو^۱ و همکارانش (۲۰۱۷) پژوهشی را با عنوان «جرم، شرایط اقتصادی و برخوردهای اجتماعی و میراث خانوادگی» به انجام رساندند. طبق نتایج به دست آمده از این مطالعه بین انگیزه زندانیان محکوم شده و سایر زندانیان تفاوت وجود دارد. در این تحقیق ثابت شده است که متغیر برخوردهای اجتماعی در نوع رفتار افراد تاثیر دارد به گونه ای که زندانیانی که در همسایگی افراد خوب، رشد کرده بودند احتمال بروز جرائم مخصوصاً جرائم جنایی کمتری داشته اند.

- الدر^۲ (۲۰۱۴) در پژوهش خود نشان داد گرفتاری والدین و بخصوص پدر نقش مهمی در رشد نوجوان در دسترسی به تحصیلات آکادمیک، بزهکاری، خشونت و سلامت ذهنی دارد.

- گاندی^۳ (۲۰۰۷) در تحقیقی با عنوان جنسیت، دلبستگی والدین و بزهکاری نتایج نشان می دهد که پیوندهای مورد نظر هیرشی توان پیش بینی کنندگی بزهکاری جدی و غیرجدی را دارند در هر دو جنس هنگامی که دلبستگی و تعهد به والدین و مدرسه افزایش یابد بزهکاری کاهش می یابد، بر عکس نظر هرشی، افزایش در دلبستگی و تعهد به گروه همالان بزهکار، افزایش بزهکاری را به همراه دارد.

- هیرشی و استارک^۴ (۱۹۹۸) در مطالعه برجسته خود، یعنی تحقیق «آتش دوزخ و بزهکاری»، به نتیجه‌ای خلاف انتظار رسیدند و آن اینکه افرادی که غالباً در کلیسا حضور می‌یابند و همچنین «دانش آموزانی که به وجود شیطان و حیات پس از مرگ ایمان دارند، به همان نسبت مستعداً ارتکاب بزهند که دانش آموزان فاقد ایمان به جهان ماورای طبیعت.

مبانی نظری

نظریه های سرمایه اجتماعی

جیمز کلمن^۵ در مباحث خود درباره سرمایه اجتماعی، از مفهوم اعتماد به عنوان برگ اعتباری در تعاملات میان اشخاص نام می برد که به طور کامل مشابه سرمایه مالی عمل خواهند کرد؛ یعنی فرد می تواند انتظار داشته باشد که اگر کاری را برای دیگری انجام داد، او در آینده جبران خواهد کرد. بنابراین، افراد دارای تعدادی دیون تسویه نشده هستند که می توانند در هر زمان که امکان داشته باشد، روی نقد کردن آنها حساب کنند. سرمایه اجتماعی از تغییراتی در روابط میان اشخاص حاصل می شود که منش را تسهیل می کند. اگر سرمایه فیزیکی کاملاً ملموس است و اگر سرمایه انسانی کمتر ملموس است و در دانش

1 . Paulo

2 . Elder

3 . Gundy

4 . Hirschi

5 . James Culman

ها و مهارت های اخذ شده به وسیله فرد حضور دارد، سرمایه اجتماعی به مراتب ناملموس تر است؛ زیرا در روابطی که در بین اشخاص برقرار است، یافت می شود و مولد است (پاتنام، ۱۳۹۳: ۲۹۸-۲۹۷).

پاتنام^۱ از نظر پاتنام ایده اصلی سرمایه اجتماعی عبارتست از «شبکه ها و هنجارهای مرتبط با عمل متقابل». او نیز چون کلمن بر سودمندی و کارکرد مثبت سرمایه اجتماعی برای افراد تاکید دارد. او نگران کاهش میزان سرمایه اجتماعی و پیامدهای ناشی از آن است. پاتنام سرمایه اجتماعی را مجموعه ای از مفاهیم، مانند اعتماد، هنجارها و شبکه ها می داند که موجب ایجاد ارتباط و مشارکت بهینه اعضای یک اجتماع شده و در نهایت، منافع متقابل آنان را تأمین خواهد کرد. از نظر وی، اعتماد و ارتباط متقابل اعضا، در شبکه، به عنوان منابعی هستند که در کنش های اعضای جامعه موجود است. پاتنام، سرمایه اجتماعی را به عنوان وسیله ای برای رسیدن به توسعه سیاسی و اجتماعی در نظام های سیاسی می داند. به نظر پاتنام، سرمایه اجتماعی، صورت های گوناگون سازمان اجتماعی، نظیر اعتماد کردن، هنجارها و شبکه را شامل می شود که با تسهیل اقدامات از طریق آنها، کارایی جامعه بهبود می یابد. بنابراین از نظر وی، اعتماد یکی از عناصر اصلی سرمایه اجتماعی بوده که عامل تسهیل همکاری ها است؛ و شبکه های اجتماعی نیز عامل گسترش اعتماد می باشد (عباس زاده و مقتدایی، ۱۳۸۸: ۸ - ۵).

بورديو^۲ در تعریف و تشریح ابعاد هر یک از این انواع سرمایه ها (اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) به دنبال چگونگی اثرگذاری آنها بر پایداری ساختار طبقاتی جامعه و نابرابری های اجتماعی است. به نظر وی، میزان و کیفیت موجودی هر یک از این سرمایه ها در دست افراد و گروه ها بیانگر جایگاه اجتماعی آنها در سلسله مراتب اجتماعی است. بنابراین، افراد سعی دارند با افزودن بر میزان سرمایه های مختلف خود، از جایگاه و قدرت اجتماعی برتری برخوردار شوند و رقابت برای کسب سرمایه افزایش می یابد. از دیدگاه بورديو، سرمایه اجتماعی عبارت است از: مجموعه منابع مادی یا معنوی که به یک فرد یا گروه اجازه می دهد تا شبکه پایداری از روابط کم و بیش نهادینه شده برای آشنایی و شناخت متقابل را در اختیار داشته باشد. تعریف بورديو از سرمایه اجتماعی نشان می دهد که این سرمایه دو عنصر دارد: نخست روابط اجتماعی که افراد را قادر به دستیابی به منابعی می کند که دیگران یعنی هم گروه هایش صاحب آنها نیستند. و دوم مقدار و کیفیت منابعی که حاصل فرد می شود. سرمایه اجتماعی این امکان را برای فرد فراهم می آورد تا به منابعی مانند اطلاعات، فرصت های اقتصادی و آموزشی دست یابد (مرتضائی، ۱۳۹۸: ۸ - ۶).

فوکویاما^۳ نیز همچون پاتنام در تعریف این مفهوم از وجود هنجارها و ارزش ها سخن می گوید. البته او هنجارها و ارزش های غیررسمی در یک گروه را مد نظر دارد. به نظر فوکویاما، از یک سو، بی اعتمادی باعث فرسایش سرمایه اجتماعی گردیده و به انزوا، ذره ای شدن، گسسته شدن پیوندها و از بین رفتن شبکه روابط بین فردی می انجامد؛ و از سوی دیگر، با تحریک و برانگیختن افراد و جستجو برای یافتن جانشین ها، اغلب با پذیرش هویت های غیرقانونی (در باندهای بزهکاری، خرده فرهنگهای منحرف و نظایر آن) فرد را از حالت خود خارج کرده و او را از خود بیگانه می سازد (عباس زاده و مقتدایی، ۱۳۸۸: ۸ - ۵).

نظریه های ارتکاب جرم

یکی از نظریه های به کار رفته در تبیین این موضوع **نظریه آنومی** است. نخستین بار، امیل دورکیم، اصطلاح آنومی را برای توصیف وضعیت اجتماعی غیرطبیعی به کار برد؛ وضعیتی که در آن، انسجام اجتماعی بر اثر بحران هایی از قبیل رکود اقتصادی تضعیف می شود. این بحران ها باعث می شود که فرد بدون در نظر گرفتن جامعه به دنبال منافع شخصی خود باشد. از دیدگاه مرتون (۱۹۶۴) مسئله هنگامی پدید می آید که کنشگران با تضاد میان اهداف و وسایل دستیابی بدان مواجه می شوند و بدین

1. Putnam

2. Bourdieu

3. Granovetter

ترتیب، فرد از جامعه ای که در واقع، آرمان‌های خود را نادیده می‌گیرد، این فشار به ویژه در میان بخش‌های آسیب‌پذیر جمعیت، مواد مخدر مصرف می‌کنند، شایع است (آبادینسکی، ۱۳۸۴: ۲۱۲).

همچنین مرتون^۱ در بحث از آنومی می‌گوید: نابسامانی، به مفهومی که خود آن را مطرح کرده است، ناظر به ناسازگاری بین اهداف فرهنگی و وسایل نهادی شده و مقبول برای دستیابی به آن اهداف است. این نظریه بیشتر به موقعیت طبقه پایین جامعه در ساخت طبقاتی جامعه توجه دارد. به نظر مرتون، جامعه، همه افراد از جمله اعضای طبقه پایین را ترغیب و تشویق می‌کند تا به سوی اهداف متوسط به بالا بشتابند در حالی که محدودیت‌های اقتصادی-اجتماعی، این امر را دشوار و حتی غیرممکن می‌سازد. بنابراین، افراد طبقه پایین که راه خود را مسدود می‌بینند و در نتیجه احساس ناراحتی و محرومیت می‌کنند، احتمال دارد برای رسیدن به اهداف مورد نظر به روش‌های نابهنجار و انحرافی متوسل شوند. در عین حال مرتون استدلال می‌کند که به خاطر پیچیدگی ساخت اجتماعی، افراد نسبت به وضعیت نابسامان واکنش یکسانی ندارند. او بر اساس جهت‌گیری افراد نسبت به اهداف فرهنگی و وسایل مقبول رسیدن به آن‌ها، پنج روش را برای سازگاری با ساخت نابسامان ممکن می‌داند که عبارتند از: همنوایی، بدعت، مناسک‌گرایی، کناره‌گیری و قیام. همه این گزینه‌ها، به استثنای همنوایی صورت‌های آسیب‌شناسانه سازگاری با ساخت نابسامان است (مرتون، ۱۹۸۰: ۱۱۶-۱۲۲).

بروس الکساندر^۲، بر اساس مدل سازگاری، وابستگی بی‌اختیار را تلاش برای رویارویی با شکست ناشی از همبستگی می‌داند؛ یعنی، شکست در دستیابی به انواع تأیید اجتماعی، شایستگی، اعتماد به نفس، و استقلال شخصی، که حداقل انتظارات فرد از جامعه است (الکساندر، ۱۹۹۰: ۳۹).

ساترلند و کرسی^۳ به مبحث چگونگی انتقال رفتار مجرمانه در قالب پیوند افتراقی می‌پردازند. ارتکاب جرم هنگامی ایجاد می‌شود که پیوندهای کج روانه افراد بیش از پیوندهای معمولی آنها باشد (ساترلند و کرسی^۴، ۱۹۷۸: ۳۹). بر اساس نظریه‌های کنترل اجتماعی، ارتکاب جرم هنگامی پدید می‌آید که تعهد فرد به جامعه ضعیف یا نابود شود. در همین زمینه، یافته‌ها گویای آن است که رابطه‌ی نوجوانان با ارتکاب جرم همبستگی شدیدی با بیگانگی از خانواده دارد (مردانیان دهکردی، ۱۳۹۵: ۱۰).

به عقیده طرفداران کنش متقابل نمادین، مقولاتی که افراد برای تغییر جهان و حتی تجربه خود به کار می‌برند، با تعاریفی سازمان می‌یابند که در اجتماع پدید آمده‌اند. آنها استدلال می‌کنند که افراد در واکنش به پاداش‌ها و تأییدها به تدریج انتظارات گروه را درونی می‌کنند؛ و با این کار، تعاریف اجتماعی به آنها اجازه می‌دهد تا رفتار خود را از دیدگاه گروه ارزیابی کنند و به خود به مثابه یک عینیت اجتماعی نگاه کنند. جامعه‌شناسان معتقد به این نظریه می‌گویند که برخی مواد برچسب مجاز و برخی دیگر برچسب غیرمجاز دارند؛ و اینکه مصرف‌کننده یک ماده مخدر منحرف خوانده شود یا نه، بستگی دارد به اینکه چه کسانی در جامعه در رأس قدرت‌اند. برای نمونه، در کشورهای غربی، الکل ماده مخدر خوانده شود یا نه، بستگی دارد به اینکه چه کسانی در جامعه در رأس قدرت‌اند. مصرف آن عادی و قابل قبول است. برعکس، سیگار^۵ ماری جوانا که بیشتر مصرف‌کنندگان آن را اعضای فاقد قدرت اجتماعی جامعه تشکیل می‌دهند، ممنوع اعلام شده است و به مصرف‌کنندگان آن برچسب منحرف زده می‌شود؛ در حالی که به نظر اکثر افراد، خطر مصرف الکل به مراتب بیش از این سیگار است. در این نظریه، اطلاق کلمه منحرف عامل نیرومندی است که فرد منحرف را تعیین می‌کند و ممکن است فرد نیز این برچسب را بپذیرد و در آینده بر همین اساس رفتار کند.

1. Merton

2. Alexander, Bruce

3. Sutherland and Cressey

4. Sutherland and Cressey

نظریه های رفتاری بر رفتار آشکار تأکید دارند. ارتکاب جرم احتمالا از دو راه کلی تقویت می شود (۱) تأثیر مستقیم داروها بر قسمت هایی از سیستم تقویت کننده (در مغز ۲) تأثیر بررسی سایر تقویت کننده ها، مثل تقویت کننده های جنسی یا اجتماعی و یا اثرات رفتاری مانند افزایش توجه.

نظریه کنترل اجتماعی هیرشی از جمله نظریه های کنترل است که هم کنترل بیرونی و هم کنترل درونی را مورد توجه قرار می دهد (دیویس و استاز^۱، ۱۹۹۰: ۴۲). هیرشی با الهام از دورکیم، معتقد است که رفتار انحرافی نتیجه ضعف پیوندهای فرد با جامعه عادی است. در نظریه هیرشی چهار عنصر برای پیوند فرد با جامعه یا دیگران عادی دیده شده است:

دل بستگی: میزان توجه و حساسیت فرد نسبت به دیگران و دیدگاه ها و توقعات شان؛

سرسپردگی: میزان همراهی پاداش ها و مجازات های اجتماعی با رفتار همونا و نابهنجار افراد؛

درگیر بودن: میزان وقتی که فرد در فعالیت های عادی اجتماعی صرف می کند؛

باور داشتن: میزان اعتبار اخلاقی هنجارهای اجتماعی برای فرد، یا میزان درونی کردن هنجارهای اجتماعی.

هر عنصر یک حلقه ارتباط بین فرد و جامعه است. تا زمانی که فردی به گروه های عادی جامعه ارتباط دارد، از هنجارهای اجتماعی پیروی می کند. ولی اگر یک یا چند حلقه ارتباطی ضعیف شد، احتمال منحرف شدن افزایش می یابد (وایت و هینز، ۱۳۹۸: ۳۰۷ - ۳۰۶).

نظریه های شخصیت بیشتر بر شخصیت افراد در جهت ارتکاب جرم تأکید دارند. بحث اصلی این نظریه پردازان این است که برخی از افراد به دلیل داشتن شخصیت مجرمانه گرا بیشتر در معرض جرم قرار دارند (تیسون و همکاران، ۱۳۸۴: ۶۶).

چارچوب نظری پژوهش (نظریه های ارتباط بین سرمایه اجتماعی و ارتکاب جرم)

همان طور که مشاهده می شود در پژوهش حاضر از نظریات متعددی استفاده شده است. اما در این میان تنها نظریاتی که مبنای استخراج فرضیات قرار می گیرند تشکیل دهنده ی چارچوب نظری پژوهش هستند.

با توجه به تئوری انتخاب ویلسون و هرنستین (۱۹۸۵)، می توان گفت که کاهش بالقوه پیوند و انسجام اجتماعی می تواند به آسانی به عنوان بازدارنده بالقوه در نظر گرفته شود؛ زیرا این کاهش از نظر فرد به عنوان هزینه ای برای گرایش به انحراف محسوب شده و اولین هزینه را با سود خالص آن مقایسه کرده و تصمیم گیری نهایی را نسبت به انجام رفتار اتخاذ می کند.

بر اساس تئوری انتخاب عقلانی می توان گفت که در صورت وجود انسجام و پیوندهای اجتماعی و وجود روابط گرم متقابل و اعتماد کافی بین اعضای جامعه، افراد در اغلب موارد مرتکب جرم و کجروی نمی شوند، زیرا با انجام آن، شبکه روابط خود را از دست داده و از طرف کسانی که با آن ها رابطه داشته اند، طرد می شوند (چلبی و مبارکی، ۱۳۸۴: ۱۰).

بر اساس تئوری بی سازمانی اجتماعی به نظر منطقی می رسد که هر دو مؤلفه کلیدی سرمایه اجتماعی (اعتماد و مشارکت شهروندان) با سازمان اجتماعی مرتبط می باشد. مشارکت در فعالیت های شهری موجب افزایش پیوندهای اعضای جامعه شده و می تواند به عنوان مبنایی برای کنترل اجتماعی باشد. همچنین، مشارکت در فعالیت ها منجر به نظارت دیگر اعضای جامعه می شود که خود یک نوع مشارکت محسوب می شود. بنابراین، سطوح بالای مشارکت اجتماعی باعث تقویت سازمان اجتماعی و ارتقاء سرمایه اجتماعی می شود و کاهش جرم و خشونت را به دنبال دارد. (مسنر و روزنفلد^۲، ۲۰۰۱: ۲۸۶)

تئوری بی سازمانی اجتماعی، خود بر مبنای مفاهیم سرمایه اجتماعی و انسانی بنا شده است. سرمایه اجتماعی به مهارت های اجتماعی و منابع لازمه برای ایجاد تغییرات مثبت در زندگی اجتماعی نیاز دارد. همچنین، باعث افزایش ظرفیت عمل برای رسیدن به اهداف اجتماعی می باشد. ماهیت تئوری بی سازمانی این است که که برخی اجتماعات به دلیل اختلال در فرآیندهای

1 . Davis and Stasz

2 . Messner and Rosenfeld

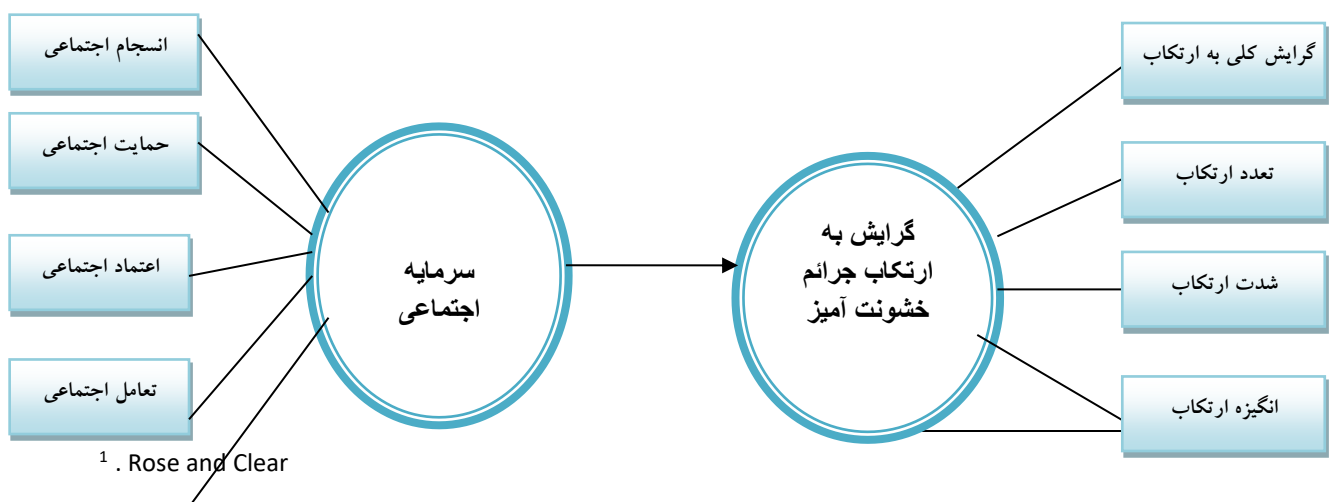

رسمی و غیررسمی کنترل اجتماعی، قادر به خود تنظیمی مؤثر نیستند. سرمایه اجتماعی ماهیت و بنیان کنترل اجتماعی می‌باشد و آن، شامل اشتراکات اجتماعی نیرومندی است که برای تقویت نظم به وجود آمده و این همان چیزی است که باعث تقویت هنجارها می‌شود و در نتیجه، سطح انسجام اجتماعی افزایش می‌یابد. جوامع بی‌سازمان، همواره از وجود جرم و سایر شرایط تهدیدکننده، عذاب می‌کشند؛ زیرا آن‌ها دچار کمبود منابع کافی برای حفظ سرمایه اجتماعی می‌باشد (رُز و کلیر، ۲۰۰۲: ۱۸۶). بر طبق تئوری بی‌سازمانی اجتماعی، سرمایه اجتماعی پایه و اساس کنترل اجتماعی است. آن نیروی جمعی بیرونی که برای تحمیل نظم به وجود می‌آورد، همان چیزی است که گروه‌ها را نسبت به تحمیل هنجارها و در نتیجه نسبت به افزایش سطوح کنترل غیررسمی‌شان توانا می‌سازد. بنابراین، اجتماعات سازمان‌نیافته تا حدودی گرفتار جرم و شرایط منفی دیگر می‌باشد، به خاطر اینکه آن‌ها قادر به انباشت سرمایه اجتماعی لازم نیستند (رُز و کلیر^۱، ۲۰۰۲: ۱۸۸).

تبیین پاتنام در رابطه با سرمایه اجتماعی و کجروی و جرم نیز مستقیماً ریشه در تئوری بی‌سازمانی دارد. بر اساس منطق این تئوری، پاتنام استدلال می‌کند که شبکه‌های اجتماعی، زیرساختار سرمایه اجتماعی هستند. این زیرساختارها به گفته وی، اعمال معیارهای رفتاری مثبت در جوانان را ممکن کرده و برای آن‌ها، راهنمایان رفتاری، الگوهای نقش، حامیان آموزشی و فرصت‌های شغلی فراهم می‌کند. آن‌ها، همچنین با ایجاد حمایت مالی و عاطفی برای افراد، تأمین نفوذ و قدرت سیاسی و برانگیختن افراد داوطلب برای پیوستن به نهادهای اجتماعی به کاهش کجروی و آنومی می‌انجامد. برعکس شبکه‌های آسیب دیده، اعتماد و مشارکت پایین و انسجام اندک، جوانان را به حال خود رها می‌کند تا خود رفتار خودشان را هدایت کنند و احتمال این امر را که آن‌ها براساس انگیزه‌های زودگذر و خود تخریب‌کننده عمل کنند، افزایش می‌دهد. به طور خلاصه، تئوری بی‌سازمانی اجتماعی نشان می‌دهد که دو مؤلفه اصلی سرمایه اجتماعی (اعتماد و مشارکت) با کجروی و جرم ارتباط پیدا می‌کند (مسرن و روزنفلد، ۲۰۰۰: ۲۸۶).

کلمن اشاره می‌کند، وقتی اعتماد بالاست، افراد برای حفظ اعتماد به همدیگر سعی می‌کنند با رعایت هنجارها، اعتماد طرف مقابل را جلب کنند و همان‌گونه که پاتنام اشاره می‌کند، وقتی شبکه‌های مشارکت قوی است و مترکم، احتمال همکاری شهروندان در جهت منافع جمعی بیشتر می‌شود. دلیل آن هم این است که شبکه‌های مشارکت، اولاً هزینه بالقوه عهدشکنی را افزایش می‌دهد، لذا فرصت طلبی و خودخواهی، منافع فرد را به خطر می‌اندازد و از سوی دیگر، این شبکه‌ها، هنجارهای قوی معامله متقابل را تقویت می‌کنند (پاتنام، ۱۳۹۳: ۹۸-۲۹۷). لذا می‌توان نتیجه گرفت که سرمایه اجتماعی بالا آنومی را کاهش داده و به تبع آن جرم و کجروی را نیز کاهش می‌دهد.

بنابراین از تئوری‌های بنابراین از نظریات ویلسون، هرنستین، کلمن و همچنین تئوری انتخاب عقلانی و بی‌سازمانی اجتماعی، این فرضیه‌ی اصلی استخراج می‌شود که: بین سرمایه اجتماعی و ارتکاب جرم ارتباط وجود دارد.

مدل نظری پژوهش

فرضیه های پژوهش

فرضیه اصلی

بین سرمایه اجتماعی و گرایش به ارتکاب جرائم خشونت آمیز در شهر کرمانشاه ارتباط وجود دارد.

فرضیه های فرعی

- بین انسجام اجتماعی و گرایش به ارتکاب جرائم خشونت آمیز در شهر کرمانشاه ارتباط وجود دارد.
- بین حمایت اجتماعی و گرایش به ارتکاب جرائم خشونت آمیز در شهر کرمانشاه ارتباط وجود دارد.
- بین اعتماد اجتماعی و گرایش به ارتکاب جرائم خشونت آمیز در شهر کرمانشاه ارتباط وجود دارد.
- بین تعامل اجتماعی و گرایش به ارتکاب جرائم خشونت آمیز در شهر کرمانشاه ارتباط وجود دارد.
- بین آگاهی اجتماعی و گرایش به ارتکاب جرائم خشونت آمیز در شهر کرمانشاه ارتباط وجود دارد.

روش شناسی تحقیق

این تحقیق با توجه به شکل داده های مورد تحلیل قرار گرفته، تحقیق کمی بوده و از جهت شیوه مواجهه با مسأله تحقیق و ورود به آن تحقیق میدانی محسوب می گردد و روش استفاده شده در این تحقیق پیمایش است. در این تحقیق به منظور گردآوری داده های لازم از ابزار پرسشنامه بهره برده شده است. قبل از شروع پژوهش، پرسشنامه اولیه مورد آزمون واقع شده و با بهره گیری از نتایج اخذ شده، نقص های فعلی رفع و پرسشنامه نهایی تدوین شد. جامعه آماری این تحقیق، کلیه مردان بالاتر از ۱۸ سال شهر کرمانشاه می باشد که تعداد آنها بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ در حدود ۳۰۰۰۰۰ هزار نفر می باشد. به منظور تبیین نظریات جامعه مورد بررسی از روش «نمونه گیری» استفاده شده که بر اساس فرمول کوکران تعدادی از اشخاص (۳۸۴ نفر) که نشان دهنده جامعه آماری هستند به عنوان نمونه انتخاب شده اند.

$$n = \frac{\frac{t^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{t^2 pq}{d^2} - 1 \right)}$$

$$N = 350000 \quad t = 1/96 \quad P = 0/5 \quad q = 0/5 \quad d = 0/05$$

$$n = \frac{\frac{(1/96)^2 \times (0/5)(0/5)}{(0/05)^2}}{1 + \frac{1}{350000} \left(\frac{(1/96)^2 \times (0/5)(0/5)}{(0/05)^2} - 1 \right)} = 384$$

همچنین شیوه نمونه گیری خوشه ای و تصادفی ساده در دو مرحله می باشد. بدین صورت که با استفاده از نمونه گیری خوشه ای تعدادی از محله های شهر یاسوج انتخاب و از هر محله به شیوه تصادفی نمونه نهایی استخراج شد. پس از جمع آوری

داده ها تجزیه و تحلیل آن ها با بهره گیری از نرم افزار **SPSS** و **PLS Smart** انجام و در این راستا برای بررسی فرضیه ها، آزمون های آماری متناسب مورد استفاده قرار گرفت. در این راستا به منظور اطمینان از اعتبار لازم به مشاوره و بهره گیری از نظرات اساتید و کارشناسان مجرب و همچنین از آزمون آلفای کرونباخ به منظور اندازه گیری پایایی پرسشنامه اقدام گردیده، که بر پایه ضریب آلفا میزان پایایی کلیه متغیرهای تحقیق بیشتر از ۰/۷ است.

تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرهای پژوهش

- جرائم خشونت آمیز

هر جا قانون وجود دارد جرم نیز هست. از این دیدگاه ساده ترین تعریف جرم عبارت است از «هر شیوه رفتاری که قانون را نقض کند» (گیدنز، ۱۳۸۶: ۱۵۲). جرم یک پدیده جهانی و اجتماعی است و تحت عناوینی چون سرپیچی، سرکشی، رفتار ناشایسته با و ناپسند با خلقت بشر آغاز شده است. جرم در حالت انزوا و انفرادی معنی و مفهومی ندارد و در زمان و مکان متغیر است. آنچه را در یک دوران در بین برخی ملتها جرم محسوب می شده یا می شود، احتمالا در دوران یا مکان دیگر به عنوان جرم نمی شناسند. لذا هرگونه جرائمی که با هدف وارد نمودن آسیب به یک یا بیش از یک پدیده صورت گیرد جرائم خشونت آمیز نام می گیرد (عباس زاده گروسی، ۱۳۸۶: ۹).

تعریف عملیاتی:

جرائم خشونت آمیز در این پژوهش با شاخص های گرایش به ارتکاب، تعدد ارتکاب، شدت ارتکاب و انگیزه ارتکاب بررسی شده است.

- سرمایه اجتماعی

تعریف مفهومی: «سرمایه اجتماعی»، مجموعه ای از موهبت ها و امتیازات اجتماعی است که ابعاد و مؤلفه های فراوانی دارد و متناسب با فرهنگ بومی یا ملی هر جامعه ای، به تسهیل و تشدید همگرایی میان افراد و گروه های آن جامعه می انجامد و افراد و گروه ها را قادر می سازد تا با یکدیگر کار کنند (مرتضائی، ۱۳۹۸: ۳).

تعریف عملیاتی: در پژوهش حاضر سرمایه اجتماعی با شاخص های انسجام اجتماعی، حمایت اجتماعی، تعامل اجتماعی، اعتماد اجتماعی و آگاهی اجتماعی مورد بررسی قرار گرفته شده است.

یافته ها

یافته های توصیفی

- آمار توصیفی سرمایه اجتماعی

جدول ۱. توزیع پاسخگویان بر حسب سرمایه اجتماعی و ابعاد آن

میانگین	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		مؤلفه های سرمایه اجتماعی
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۳/۶۶	۲۸/۶۴	۱۱۰	۲۶/۰۵	۱۰۰	۳۳/۸۵	۱۳۰	۶/۵۲	۲۵	۴/۹۴	۱۹	اعتماد اجتماعی
۳/۵۱	۱۶/۱۵	۶۲	۳۶/۷۱	۱۴۱	۳۳/۳۳	۱۲۸	۹/۶۳	۳۷	۴/۱۶	۱۶	انسجام اجتماعی
۲/۸۴	۷/۵۵	۲۹	۲۱/۱۰	۸۱	۲۶/۵۶	۱۰۲	۳۷/۵۰	۱۴۴	۷/۳۰	۲۸	آگاهی اجتماعی
۲/۷۲	۵/۲۰	۲۰	۲۱/۰۹	۸۱	۳۲/۰۳	۱۲۳	۲۴/۴۹	۹۴	۱۷/۱۹	۶۶	حمایت اجتماعی
۳/۲۱	۱۲/۵	۴۸	۲۸/۶۵	۱۱۰	۳۱/۲۵	۱۲۰	۲۲/۶۵	۸۷	۴/۹۵	۱۹	تعامل اجتماعی

جدول شماره ۱ مربوط به متغیر سرمایه اجتماعی و مؤلفه‌های آن، نشان می‌دهد که در میان مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بیشترین میانگین مربوط به اعتماد اجتماعی (۳/۶۶) و کمترین میانگین مربوط به حمایت اجتماعی (۲/۷۲) می‌باشد. میانگین انسجام اجتماعی (۳/۵۱)، آگاهی اجتماعی (۲/۸۴) و تعامل اجتماعی (۳/۲۱) و میانگین کلی سرمایه اجتماعی نیز (۳/۱۹) می‌باشد که میزان آن بالاتر از متوسط است.

- آمار توصیفی جرائم خشونت آمیز

جدول ۲. توزیع پاسخگویان بر حسب جرائم خشونت آمیز و ابعاد آن

میانگین	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		مؤلفه‌های جرائم خشونت آمیز
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۲/۸۶	۵/۲۱	۲۰	۱۷/۹۶	۶۹	۴۵/۳۱	۱۷۴	۲۰/۵۷	۷۹	۱۰/۹۴	۴۲	گرایش کلی به ارتکاب
۲/۵۱	۲/۶۰	۱۰	۱۷/۱۹	۶۶	۳۰/۷۲	۱۱۸	۲۷/۸۶	۱۰۷	۲۱/۶۱	۸۳	تعدد ارتکاب
۲/۶۶	۳/۹۰	۱۵	۱۹/۸۰	۷۶	۳۳/۳۲	۱۲۸	۲۱/۳۵	۸۲	۲۱/۶۱	۸۳	شدت ارتکاب
۲/۷۵	۵/۷۲	۲۲	۲۱/۰۹	۸۱	۳۵/۹۲	۱۳۸	۱۷/۴۶	۶۷	۱۹/۷۹	۷۶	انگیزه ارتکاب
۲/۷۲											جرائم خشونت آمیز

جدول شماره ۲ مربوط به متغیر جرائم خشونت آمیز و مؤلفه‌های آن، نشان می‌دهد که در میان مؤلفه‌های جرائم خشونت آمیز بیشترین میانگین مربوط به گرایش به ارتکاب (۲/۸۶) و کمترین میانگین مربوط به تعدد ارتکاب (۲/۵۱) می‌باشد. میانگین شدت ارتکاب (۲/۶۶) و انگیزه ارتکاب (۲/۷۵) و میانگین کلی جرائم خشونت آمیز نیز (۲/۷۲) می‌باشد که میزان آن پایین‌تر از حد متوسط است.

آزمون کلموگروف - اسمیرنوف به منظور تعیین توزیع نرمال یا غیرنرمال داده‌ها

به منظور بهره‌گیری از آزمون‌های پارامتریک، شرایطی مهیا می‌باشد که یکی از آنها عبارت است از: شرط توزیع نرمال داده‌ها.

جدول ۳. آزمون کلموگروف - اسمیرنوف برای تعیین نرمال بودن متغیرهای پژوهش

متغیرهای	اعتماد اجتماعی	انسجام اجتماعی	حمایت اجتماعی	تعامل اجتماعی	آگاهی اجتماعی	جرائم خشونت آمیز
----------	----------------	----------------	---------------	---------------	---------------	------------------

۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	۳۸۴	تعداد
۲/۵۴	۲/۷۰	۲/۸۱	۲/۲۹	۱/۹۹	۲/۳۳	مقادیر کلموگروف-اسمیرنوف
۰/۱۱	۰/۰۸	۰/۰۷	۰/۰۶	۰/۱۲	۰/۱۸	سطح معناداری (دو دامنه)

بر اساس نتایج میزان معناداری کلیه متغیرهای فوق بالاتر از ۰/۰۵ بوده و بنابراین نمایانگر توزیع نرمال داده‌ها است. لذا با توجه به این وضعیت امکان استفاده از آزمون‌های پارامتریک وجود دارد.

آزمون فرضیه‌ها

- بین سرمایه اجتماعی و ابعاد مختلف آن (انسجام، تعامل، حمایت، اعتماد و آگاهی) با ارتکاب جرائم خشونت آمیز در بین مردان شهر کرمانشاه ارتباط وجود دارد.

یافته‌ها به شرح جدول زیر می‌باشد:

جدول ۴. همبستگی بین متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق

ارتکاب جرائم خشونت آمیز		شاخص‌ها	نام متغیر
سطح معناداری	ضریب همبستگی		
۰/۰۰۰	-۰/۳۲	انسجام اجتماعی	سرمایه اجتماعی
۰/۰۰۰	-۰/۳۵	تعامل اجتماعی	
۰/۰۰۰	-۰/۳۰	حمایت اجتماعی	
۰/۰۰۰	-۰/۳۹	اعتماد اجتماعی	
۰/۰۰۱	-۰/۲۳	آگاهی اجتماعی	
۰/۰۰۰	-۰/۳۴	میزان کل سرمایه اجتماعی	

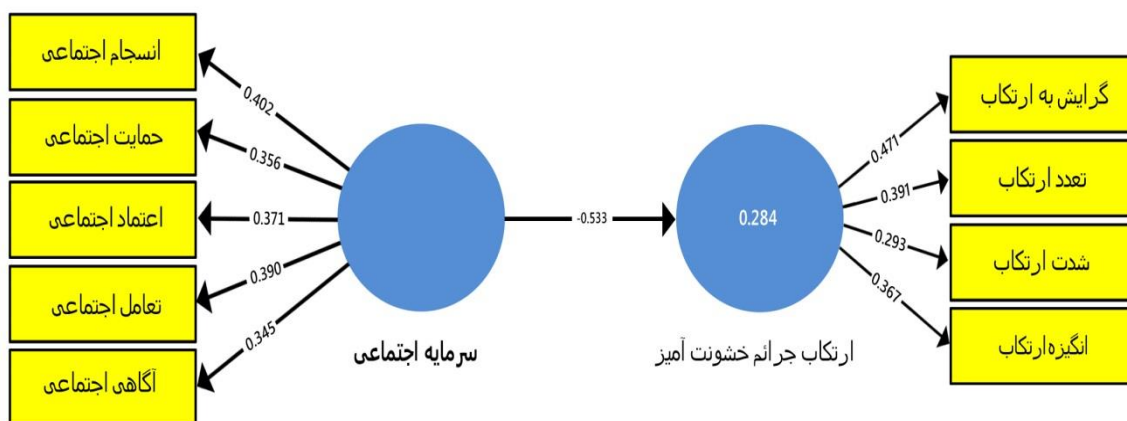
یافته‌ها حاکی از آن است که بین تمامی ابعاد سرمایه اجتماعی و همچنین میزان کل آن با ارتکاب جرائم خشونت آمیز در شهر کرمانشاه رابطه منفی، معکوس و معنادار وجود دارد. در این میان رابطه بین اعتماد اجتماعی و ارتکاب جرائم خشونت آمیز دارای بیشترین ضریب همبستگی ($P = -0/39$) و رابطه بین آگاهی اجتماعی و ارتکاب جرائم خشونت آمیز دارای کمترین ضریب همبستگی ($P = -0/23$) می‌باشند.

همچنین بین تعامل اجتماعی ($P = -0/35$)، انسجام اجتماعی ($P = -0/32$) و حمایت اجتماعی ($P = 0/30$) با ارتکاب جرائم خشونت آمیز ارتباط منفی و معنادار می‌باشد. بنابراین می‌توان استدلال کرد که هر چه میزان گرایش به سرمایه اجتماعی ($-0/34$) $P =$ و ابعاد آن بیشتر شود میزان ارتکاب جرائم خشونت آمیز از دیدگاه مردان شهر کرمانشاه کمتر می‌شود و تمامی فرضیه‌های پژوهش حاضر تأیید می‌شوند.

مدل معادله ساختاری (Smart PLS)

به منظور تعیین شدت و جهت بررسی تأثیر ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی بر ارتکاب جرائم خشونت آمیز از یک مدل معادله ساختاری بهره گرفته شده است. در این پژوهش با استفاده از روش مدلسازی معادلات ساختاری به آزمون مدل های معادله ساختاری پژوهش پرداخته می شود. رویکرد در این قسمت، رویکرد دو مرحله ای است. بدین معنی که پس از تدوین مدل نظری پژوهش لازم است تا به بحث برآورد مدل یا به عبارتی دیگر برآورد پارامترهای آزاد در مدل و تحلیل شاخص های جزئی و کلی مدل پرداخت تا مشخص شود که آیا داده های تجربی در مجموع حمایت کننده ای مدل نظری تدوین شده هستند یا خیر.

برآوردهای مربوط به شاخص های ارزیابی کلیت مدل ساختاری و پارامترهای اصلی این مدل (اثر متغیر سرمایه اجتماعی بر ارتکاب جرائم خشونت آمیز) در شکل و جداول زیر گزارش شده است:

شکل ۱: مدل معادله ساختاری اثر سرمایه اجتماعی بر ارتکاب جرائم خشونت آمیز در بین مردان شهر کرمانشاه

جدول ۵. برآورد شاخص های ارزیابی کلیت مدل معادله ساختاری

شاخص	GOF	SRMR	NFI
مقدار	۰/۸۲	۰/۰۸۴	۰/۹۰

بر اساس یافته ها داده ها مدل نظری پژوهش را حمایت می کنند، به عبارت دیگر برازش داده ها به مدل برقرار است و شاخص ها دلالت بر مطلوبیت مدل معادله ساختاری دارند.

جدول ۶. برآورد اثر متغیر سرمایه اجتماعی بر ارتکاب جرائم خشونت آمیز در بین مردان شهر کرمانشاه

متغیر مستقل	مسیر	متغیر وابسته	ضریب تعیین	ضریب اثر	مقدار بحرانی	سطح معناداری
سرمایه اجتماعی	<---	ارتکاب جرائم خشونت آمیز در بین مردان شهر کرمانشاه	۰/۲۸۴	-۰/۵۳۳	½	۰/۰۰۱

مقادیر برآورد شده در جدول بالا بیانگر این است: (۱) متغیر سرمایه اجتماعی در مجموع ۰/۵۳ از واریانس متغیر پایبندی به فرهنگ شهروندی را تبیین می کند، با مدنظر قرار دادن مقادیر مربوط به حجم اثر شاخص ضریب تعیین این مقدار در حد متوسط (۰/۲۸) برآورد می شود، به عبارت دیگر متغیر سرمایه اجتماعی در ابعاد مختلف در حد متوسط توان تبیین واریانس متغیر ارتکاب جرائم خشونت آمیز در بین مردان شهر کرمانشاه را دارد. (۲) اثر متغیر سرمایه اجتماعی بر ارتکاب جرائم خشونت

آمیز در بین مردان شهر کرمانشاه به لحاظ آماری معنادار است. بنابراین فرضیه ی کلی پژوهش مبنی بر اینکه متغیر سرمایه اجتماعی بر ارتکاب جرائم خشونت آمیز در بین مردان شهر کرمانشاه تأثیر دارد، تأیید می شود. با توجه به مقدار ضریب تأثیر می توان گفت اثر متغیر سرمایه اجتماعی بر متغیر ارتکاب جرائم خشونت آمیز در بین مردان شهر کرمانشاه منفی، معکوس و در حد متوسط برآورد می شود، به این معنا که افزایش میزان سرمایه اجتماعی می تواند در حد متوسط منجر به کاهش ارتکاب جرائم خشونت آمیز در بین مردان شهر کرمانشاه گردد.

نتیجه گیری

همانطور که ذکر شد جرم به ویژه از نوع خشونت آمیز آنگاه از برخی افراد سر می زند و پیامدهای آن نه صرفاً دامن خود آنها و قربانیانسان بلکه گریبان جامعه را نیز می گیرد و مشکلاتی از جمله احساس ناامنی و کاهش ضریب سلامت و شادابی اجتماعی را برای جامعه ایجاد می کند؛ بنابراین مسئله ای است که باید مورد توجه و بررسی قرار گیرد.

در همین راستا، با توجه به اهمیت و ضرورت بررسی ارتباط بین سرمایه اجتماعی و کاهش جرائم خشونت آمیز در این پژوهش به تحلیل و بررسی ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی چون اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، تعامل اجتماعی، حمایت اجتماعی و آگاهی اجتماعی به عنوان متغیرهای مستقل و رابطه آن با ارتکاب جرائم خشونت آمیز به عنوان متغیر وابسته پرداخته شد. یافته ها حاکی از آن است که بین تمامی ابعاد سرمایه اجتماعی و همچنین میزان کل آن با ارتکاب جرائم خشونت آمیز در بین مردان شهر کرمانشاه رابطه منفی و معکوس و معنادار وجود دارد. در این میان رابطه بین اعتماد اجتماعی و ارتکاب جرائم خشونت آمیز در بین مردان شهر کرمانشاه ($P = -0/39$) دارای بیشترین ضریب همبستگی و رابطه بین آگاهی اجتماعی و ارتکاب جرائم خشونت آمیز در بین مردان شهر کرمانشاه دارای کمترین ضریب همبستگی ($P = -0/23$) می باشند.

همچنین بین تعامل اجتماعی ($P = -0/35$)، انسجام اجتماعی ($P = -0/32$) و حمایت اجتماعی ($P = -0/30$) با ارتکاب جرائم خشونت آمیز در بین مردان شهر کرمانشاه ارتباط منفی و معنادار می باشد. بنابراین می توان استدلال کرد که هر چه میزان گرایش به سرمایه اجتماعی ($P = -0/34$) و ابعاد آن بیشتر شود میزان ارتکاب جرائم خشونت آمیز از دیدگاه شهروندان شهر کرمانشاه کمتر می شود و تمامی فرضیه های پژوهش حاضر تأیید می شوند.

نتایج حاصل از مدل معادله ساختاری (Smart PLS) نیز نشان دادند که متغیر سرمایه اجتماعی در مجموع $0/53$ از واریانس متغیر ارتکاب جرائم خشونت آمیز در بین مردان شهر کرمانشاه را تبیین می کند، با مدنظر قرار دادن مقادیر مربوط به حجم اثر شاخص ضریب تعیین این مقدار در حد متوسط ($0/28$) برآورد می شود.

یافته های پژوهش حاضر مبنی بر ارتباط بین سرمایه اجتماعی و ارتکاب جرائم با یافته های پژوهش های پیرسزائی و دیگران (۱۳۹۷)، موسوی فرد و دیگران (۱۳۹۶)، لشگری (۱۳۹۳) و خواجه نوری و زارعی محمودآبادی (۱۳۹۵) همخوانی دارد. هرکدام از پژوهشگران فوق در پژوهش های خود به این نتیجه رسیدند که بین سرمایه اجتماعی و ارتکاب جرائم ارتباط منفی و معکوس وجود دارد. همچنین یافته های پژوهش با تئوری های ویلسون، هرنستین، کلمن، گیدنز و همچنین تئوری انتخاب عقلانی و بی سازمانی اجتماعی، همخوانی دارد. هرکدام از اندیشمندان فوق در تئوری های خود به نقش سرمایه اجتماعی در کاهش ارتکاب جرائم اشاره کرده اند و عقیده دارند که سرمایه اجتماعی از طریق ایجاد فضای اعتماد و مشارکت در جامعه و از طریق بالا بردن آگاهی مردم باعث کاهش ارتکاب جرائم در بین مردم می شود.

بنابراین مشاهده می شود که سرمایه اجتماعی یکی از منابع مهم کاهش ارتکاب جرم در بین مردم است و با افزایش سرمایه اجتماعی در ابعاد مختلف ارتکاب جرم کاهش پیدا می کند. در سایه تحقق سرمایه اجتماعی امکان فعالیت جمعی و تعاون و همکاری بین افراد فراهم می شود و بدین ترتیب به عنوان عاملی مؤثر در تقویت حس احترام افراد به حقوق یکدیگر، مانع رفتار های منفعت جوینانه افراد به نفع خود و به ضرر اجتماعی که در آن زندگی می کنند می شود. بر این اساس سرمایه اجتماعی به عنوان یک دارایی مهم برای حفظ و نگهداری سلامت جامعه و توانمندی جامعه مدنی و کاهش ارتکاب جرائم خشونت آمیز پذیرفته می شود.

سرمایه اجتماعی تمایل شهروندان را به تعامل و همکاری افزایش داده و شبکه ای از روابط داوطلبانه مبتنی بر اعتماد و انسجام بین گروه ها را در ابعاد مختلف زندگی اجتماعی تشکیل می دهد. سرمایه اجتماعی مانند شیرازه ای افراد جامعه را به هم پیوند می دهد و از انفصال و پراکندگی آنها جلوگیری می کند و بنابراین مسئولیت پذیری در قبال دیگران، مشارکت، پیروی از قانون و عام گرایی پدید می آید که هر کدام از موارد مذکور کاهش دهنده ارتکاب جرائم خشونت آمیز هستند.

منابع

- آبادینسکی، هوارد. (۱۳۸۴). مواد مخدر نگاهی اجمالی. ترجمه محمدعلی زکریایی و دیگران، تهران: انتشارات جامعه و فرهنگ.
- باوندی، حانیه. (۱۳۹۹). تحلیل عوامل جرم‌شناختی موثر بر خشونت در ارتکاب جرایم. شیراز: نخستین کنفرانس ملی حقوق، فقه و فرهنگ.

- بیگدلی، حسین؛ هادی صفری و زهره ترابی، (۱۳۹۵). جرم، خشونت و احساس امنیت در فضاهای عمومی شهر (خرده پارک). کنفرانس بین المللی مهندسی معماری و شهرسازی، تهران: دبیرخانه دائمی کنفرانس.
- پاتنام، روبرت. (۱۳۹۳). **دموکراسی و سنت های مدنی**. ترجمه: محمدتقی دلفروز. تهران: دفتر مطالعات و تحقیقات سیاسی وزارت کشور، چاپ اول.
- پیرسرائی، ناصر آرش؛ شیری، عباس؛ موذن زادگان، حسنعلی. (۱۳۹۶). **رابطه سرمایه اجتماعی با پیشگیری از جرم (مورد مطالعه: شهرستان ملارد)**. مدیریت سرمایه اجتماعی. دوره پنجم - شماره ۱. از ۴۲-۲۵.
- تیسون، مری؛ دیجنهارت، لوئیزا؛ هال، واین. (۱۳۸۴). **اعتیاد**. ترجمه: منیژه صادقی بنیس، افسانه طاهری، فریبا نبوی آل آقا، تهران: نشر ساوالان.
- چلبی، مسعود و مبارکی، محمد. (۱۳۸۴). **تحلیل رابطه سرمایه اجتماعی و جرم در سطوح خرد و کلان**. مجله جامعه شناسی ایران، دوره ششم، شماره ۲.
- خواجه نوری، بیژن؛ زارعی محمودآبادی، علیرضا. (۱۳۹۵). **رابطه سرمایه اجتماعی و جرم جوانان مورد مطالعه: شهر یزد**. پژوهش های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی سال پنجم بهار ۱۳۹۵ شماره ۱ (پیاپی ۱۲).
- عباسزاده، محمد و مقتدایی، لایلا (۱۳۸۸). **سرمایه اجتماعی و دانش آفرینی**. مجله انجمن جامعه‌شناسی ایران، دوره دهم، شماره ۱.
- عباس زاده گروسی، مانیا. (۱۳۸۶). **جرم چیست و مجرم کیست؟ اصلاح و تربیت**. شماره ۶۵.
- گیدنز، آنتونی. (۱۳۹۳). **تجدد و تشخیص**. ترجمه ناصر موفقیان. تهران: نشر نی.
- لشگری، مجتبی. (۱۳۹۳). **سرمایه اجتماعی و خشونت های خیابانی: بررسی تجربی رانندگان تاکسی و اتوبوس در شهر قزوین**، اولین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران: موسسه آموزش عالی مهر اروند، مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار.
- مرتضائی، سها. (۱۳۹۸). **تبیین مفاهیم طبقه و کنش در چارچوب نظری بوردیو**. تهران: دومین کنفرانس بین المللی روانشناسی، علوم تربیتی و علوم انسانی.
- مردانیان دهکردی، بهناز. (۱۳۹۵). **بررسی تاثیر آموزش های همگانی بر پیشگیری از جرایم خشونت بار در شهرستان شهرکرد**، سومین همایش بسترهای فساد مالی و اداری در نظام حقوقی ایران با رویکرد اصلاح و توسعه نظام حقوقی، میبد: دانشگاه آزاد اسلامی واحد میبد.
- محمدی، مهدی و ایمانی، فاطمه. (۱۳۹۷). **بررسی مفهومی و تعاملی مدیریت پایدار شهری و ارتقای سرمایه اجتماعی مطالعه موردی منطقه ۱۷ تهران**، اولین همایش بررسی چالش ها و ارایه راهکارهای نوین مدیریت شهری، تهران، سازمان بسیج شهرداری تهران.
- موسوی فرد؛ سیدمحمدرضا؛ سجاد اختری؛ سجاد مومنی و عباس حیدری، (۱۳۹۶). **بررسی ارتکاب جرایم با تاکید بر جرایم خشونت آمیز، دو ماهنامه نخبگان علوم و مهندسی ۲ (۲)**.
- وایت، راب و فیونا هینز. (۱۳۹۸). **جرم و جرم شناسی**. ترجمه علی سلیمی، قم: پژوهشکده حوزه و دانشگاه.
- Alexander, Bruce K. (1990). Alternatives to the war on drugs. *Journal of Drugs*. 20(1).
- Davis, Nanette J. and Clarice Stasz. (1990) *Social Control of Deviance: A Critical Perspective*, New York: McGraw-Hill.
- Elder. E. charlotte. (2016). *father involvement as a protective factor among delinquent adolescents*. University of Maryland.

- Gundy. V. Alana(2007). Gender. Parental attachment and delinquency: revisiting hirschi's social bond theory, university of Cincinnati.
- Merton, Robert K. (1980) "Social Structure and Anomie" in Traub, Sturat H. & Little Craig B (eds.) Theories of Deviance, New York: F. E. Peacock.
- Messner, Steven F & Rosenfeld, Richard (2001). Political Restraint of the Market and Level of Criminal Homicide: A Cross – National Application of Institutional – Anomie Theory ,The University of North Carolina Press, 75(4), Pp: 1393 – 1416.
- Paulo, Loureiro. Mario Jorge, Tito Beilchior Silva, Adolfo Sachside, T. (2017) "Crime, Economic Conditions, Social Interactions Family Heritage", International Review of Law and Economics, No. 29, P. 202-209.
- Rose, Dna A & Clear, Todd R. (2002). »Incarceration, Social Capital, and Crime: Implications for social Disorganization Theory«, Criminology. Beverly Hills: vol. 36, Iss. 3, Pp: 183 – 200
- Sutherland, Edwin H. and Cressey, Donald R. (1978), Criminology. Philadelphia: J. B. Lippincott.

Investigating the Relationship between Social Capital and Violent Crime among Men in Kermanshah

Abstract

Crime is a phenomenon that has existed in all societies, past and present. However, being permanent and general does not mean that crime is the same and uniform among them, but differs from one society to another, from one region to another, and from time to time. Due to the importance of the subject, the present study seeks to investigate the relationship between social capital and the commission of violent crimes as the main purpose, using the field method, survey technique, questionnaire research tool and the use of SPSS and Smart PLS software. The statistical population of the present study is men 18 years and older in Kermanshah, 384 of whom have been studied using the Cochran's formula as the sample size. The results indicate that between the total amount of social capital ($P = -0.34$), and its dimensions, ie social trust ($P = -0.39$), social support ($P = -0.30$), social interaction (There is a positive and significant relationship between social cohesion ($P = -0.32$) and social awareness ($P = -0.23$); Therefore, all research hypotheses are confirmed. The results of the structural equation model (Smart PLS) also showed that the social capital variable explains a total of 0.53 of the variance of the variable of committing violent crimes, taking into account the values related to the volume of the effect of the coefficient of determination of this value in The average is estimated to be 0.28.

Keywords: Crime, Violent Crime, Social Capital, Kermanshah Men.